

Problems and prospects in the training process

Kamila ARTIKODJAEVA¹, Khurshid SARIMSOKOV²

National University of Uzbekistan

ARTICLE INFO

Article history:

Received March 2024
Received in revised form
10 April 2024
Accepted 25 April 2024
Available online
25 July 2024

Keywords:

limited resources,
classroom disruptions,
student apathy,
teacher burnout,
personalized learning,
professional development
for teachers.

ABSTRACT

Problems in the teaching process include lack of student engagement, outdated teaching methods, limited resources, classroom disruptions, student apathy, and teacher burnout. Prospects in the teaching process involve incorporating technology, interactive teaching strategies, personalized learning, providing professional development for teachers, adopting a student-centered approach, promoting collaborative learning, and implementing differentiated instruction to enhance student engagement and improve learning outcomes.

2181-3663/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol2-iss3-pp25-29>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Ўқитиш жараёнидаги муаммолар ва истиқболлар

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

чекланган ресурслар,
синфдаги узилишлар,
ўқувчиларнинг
бефарқлиги,
ўқитувчиларнинг
чарчаши,
шахсийлаштирилган
таълим,
ўқитувчилар малакасини
ошириш.

Мазкур мақолада ўқитиш жараёнининг истиқболлари технология, интерфаол ўқитиш стратегиялари, шахсийлаштирилган таълим, ўқитувчилар учун касбий ривожланишни таъминлаш, талабаларга йўналтирилган ёндашувни қабул қилиш, ҳамкорликда ўқитишни тарғиб қилиш ва талабаларнинг фаоллигини ошириш ва ўқув натижаларини яхшилаш учун табақалаштирилган ўқитишни амалга ошириш ҳақида фикрлар баён этилган.

¹Master's student, Department of Foreign Language and Literature, Faculty of Foreign Philology, National University of Uzbekistan. E-mail: kamilaartikhodjayvea@gmail.com

²Scientific leader: PhD, Associate Professor, Chief of Department of Foreign Language and Literature, National University of Uzbekistan

Проблемы и перспективы в учебном процессе

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

ограниченные ресурсы,
нарушения в учебе,
апатия учащихся,
эмоциональное выгорание
учителей,
персонализированное
обучение,
повышение квалификации
учителей.

В статье анализируются проблемы учебного процесса, включая недостаточную вовлеченность учащихся, устаревшие методы преподавания, ограниченные ресурсы, технические сбои в аудиториях, апатию студентов и эмоциональное выгорание преподавателей. Освещаются также перспективы для улучшения учебного процесса, которые включают внедрение новых технологий, интерактивных и персонализированных стратегий обучения, профессионального развития для преподавателей, а также подходы, ориентированные на учащихся. Особое внимание уделяется содействию совместному обучению и дифференцированному обучению, направленным на повышение вовлеченности студентов и улучшение образовательных результатов.

Ўқитиш жараёнидаги қийинчилик ва истиқбол ўқитувчиларнинг талабаларни ўқитиш жараёнида дуч келадиган турли хил тўсиқлар ва қарашларини англатади. Ушбу муаммолар ва истиқболлар олимлар ва назариётчилар томонидан ўрганилиб, ўқитувчиларга уларни самарали бошқаришда ёрдам берадиган назариялар ва асосларни ишлаб чиқдилар. Ўқитиш жараёнидаги асосий муаммолардан бири бу талабаларнинг хилма-хиллиги. Синфлар тобора хилма-хил бўлиб борар экан, ўқитувчилар ўзларининг ўқитиш стратегияларини барча ўқувчиларнинг эҳтиёжларини қондириш учун мослаштиришлари керак. Маданий-тарихий фаолият назарияси шуни кўрсатадики, ўқитувчилар ҳар бир талабанинг ўзига хос келиб чиқиши ва тажрибасини ҳисобга олган ҳолда инклюзив ва маданий жиҳатдан сезгир бўлган ўқув муҳитини яратишга эътибор қаратишлари керак.

Яна бир қийинчилик – бу технология интеграцияси. Таълимда технологиянинг ўсиши билан ўқитувчилар ўзларининг ўқитиш амалиётига технологияни киритишлари керак.

Баҳолаш ва фикр-мулоҳазалар ўқитиш жараёнидаги яна бир қийинчиликдир. Баҳолаш ўқув жараёнининг муҳим қисмидир, аммо талабаларга мазмунли фикр билдириш ҳам қийин бўлиши мумкин.

Мотивация ва фаоллик ҳам ўқитиш жараёнида қийинчилик туғдиради. Талабаларни рағбатлантириш ва ўқув жараёнига жалб қилиш, айниқса қийин ёки қизиқ бўлмаган деб ҳисобланадиган мавзуларда қийин бўлиши мумкин. Ижтимоий когнитив назария шуни кўрсатадики, ўқитувчилар мавзуга бўлган иштиёқни моделлаштириш, ижтимоий ўзаро таъсир ва ҳамкорлик учун имкониятлар яратиш ва эришиш мумкин бўлган мақсадларни белгилаш орқали мотивация ва фаолликни ривожлантириши мумкин.

Ва ниҳоят, касбий ривожланиш ўқитиш жараёнида қийинчилик туғдиради. Ўқитувчилар янги тадқиқотлар ва таълим соҳасидаги энг яхши амалиётлардан хабардор бўлиш учун доимий равишда малака оширишга муҳтож. Жойлашган

таълим назарияси шуни кўрсатадики, касбий ривожланиш ўқитувчиларнинг кундалик иши шароитида, ҳамкорлик ва мулоҳаза юритиш имкониятлари билан боғлиқ бўлиши керак.

Умуман олганда, ушбу муаммолар ва истиқболларни тушуниш ўқитувчиларга талабаларнинг ўқиши ва муваффақиятини қўллаб-қувватлайдиган самарали ўқитиш стратегиясини ишлаб чиқишда ёрдам беради.

Ўқитиш жараёни кенг қўламли кўникмалар, билимлар ва стратегияларни ўз ичига олган мураккаб ва кўп қиррали фаолиятдир. Ўқитиш жараёни ҳақидаги назарий маълумотлар ўқитувчиларга самарали ўқитиш амалиётини бошқарадиган асосий принципларни тушунишга ёрдам беради.

Ўқитишнинг энг таъсирли назарияларидан бири бу конструктивизм бўлиб, у фаол ўрганишнинг аҳамияти ва ўқувчининг дунё ҳақидаги ўз тушунчаларини шакллантиришдаги ролини таъкидлайди. Ушбу назарияга кўра, ўрганиш атроф-муҳит билан ўзаро муносабатлар орқали маъно яратиш жараёнидир ва ўқитувчилар ўқувчиларга янги ғоялар ва тажрибалар билан шуғулланиш имкониятларини яратиш орқали ушбу жараённи осонлаштиришда ҳал қилувчи рол ўйнайди.

Ўқитишнинг яна бир муҳим назарияси-бу кузатиладиган хатти-ҳаракатларга ва хулқ-атворни шакллантиришда мустаҳкамлашнинг ролига қаратилган бихевиоризм. Ушбу назарияга кўра, ўрганиш ижобий ёки салбий мустаҳкамлаш орқали янги хатти-ҳаракатларга эга бўлиш жараёнидир ва ўқитувчилар ўқувчиларнинг хатти-ҳаракатларини шакллантириш учун мукофот ва жазолардан фойдаланишлари мумкин.

Когнитив психология-бу ўқитиш жараёнига тегишли бўлган яна бир назарий асос. Ушбу ёндашув диққат, хотира ва муаммоларни ҳал қилиш каби ақлий жараёнларнинг ўрганишда ролини таъкидлайди ва ўқитувчилар ўқувчиларга ушбу билим қобилиятларини ривожлантиришга ёрдам бериш учун такрорлаш, чункинг ва искала каби стратегиялардан фойдаланишлари мумкинлигини таклиф қилади.

Юқорида айтиб ўтилган назариялардан ташқари, ўқитиш жараёнига тегишли бўлган яна бир қанча назарий асослар мавжуд. Буларга қуйидагилар киради:

1. Гуманизм: ушбу назария ўрганишда индивидуал эҳтиёжлар, қизиқишлар ва тажрибаларнинг муҳимлигини таъкидлайди. Гуманизмга кўра, ўқитувчилар ўз-ўзини ҳурмат қилиш ва шахсий ўсишни рағбатлантирадиган қўллаб-қувватловчи ва ижобий ўқув муҳитини яратишга эътибор қаратишлари керак.

2. Ахборотни қайта ишлаш назарияси: ушбу назария одамларнинг маълумотни қандай қабул қилиши, қайта ишлаши ва сақлашига қаратилган. Ушбу назарияга кўра, ўқитувчилар ўқувчиларга янги маълумотларни қайта ишлаш ва эслаб қолишларига ёрдам бериш учун чункинг, такрорлаш ва ишлаб чиқиш каби стратегиялардан фойдаланишлари мумкин.

3. Кўп интеллект назарияси: бу назария одамларнинг оғзаки-лингвистик, мантиқий-математик, мусиқий-ритмик, визуал-фазовий, тана-кинестетик, шахслараро ва шахслараро каби турли хил ақл турларига эга эканлигини кўрсатади. Ушбу назарияга кўра, ўқитувчилар талабаларнинг ўқишини қўллаб-қувватлаш учун ҳар хил ақл турларига мурожаат қиладиган турли хил ўқитиш стратегияларидан фойдаланишлари мумкин.

Ўқитиш жараёнидаги қийинчиликлар ва истиқболлар ўқувчиларни тарбиялашда ўқитувчилар дуч келадиган қийинчиликлар ва имкониятларга ишора қилади. Ушбу муаммолар ва истиқболларга мавзу, ўқувчиларнинг ёши ва келиб чиқиши, қўлланиладиган ўқитиш усуллари ва мавжуд ресурслар каби турли омиллар таъсир қилиши мумкин.

Ўқитиш жараёнидаги қийинчиликларга қуйидагилар киради:

1. Талабаларнинг турли эҳтиёжларини қондириш: ўқитувчилар ўз ўқувчиларининг турли хил таълим услублари ва қобилиятларини қондира олишлари керак.

2. Талабаларни жалб қилиш: талабалар дарс пайтида осонгина қизиқмасликлари ёки чалғитишлари мумкин, шунинг учун ўқитувчилар уларни жалб қилиш ва рағбатлантириш йўллари топишлари керак.

3. Синфдаги хатти-ҳаракатларни бошқариш: ўқитувчилар барча талабалар учун самарали ўрганиш тажрибасини таъминлаш учун ижобий синф муҳитини яратиши ва бузувчи хатти-ҳаракатларни бошқариши керак.

Ўқитиш жараёнининг истиқболлари қуйидагилардан иборат:

1. Талабаларга йўналтирилган таълим: ушбу ёндашув талабаларнинг эҳтиёжлари ва қизиқишларига қаратилган бўлиб, уларга ўз таълимларида фаол рол ўйнашга имкон беради.

2. Ҳамкорликда ўрганиш: ушбу ёндашув талабаларни биргаликда ишлашга ва бир-биридан ўрганишга ундайди, жамоавий иш ва мулоқот қобилиятларини тарғиб қилади.

3. Шахсийлаштирилган таълим: ушбу ёндашув ҳар бир талабанинг шахсий эҳтиёжларини қондириш учун уларга ўз тезлигида ўсишга имкон берадиган кўрсатмаларни тикади.

4. Сўровга асосланган таълим: ушбу ёндашув ўқувчиларни саволлар беришга ва мавзуларни мустақил ўрганишга ундаш орқали танқидий фикрлаш ва муаммоларни ҳал қилиш кўникмаларини ривожлантиради.

5. Аралаштирилган таълим: ушбу ёндашув анъанавий синфда ўқитишни онлайн ўқув ресурслари билан бирлаштириб, ўқувчиларга янада мослашувчан ва мослаштирилган ўқув тажрибасини тақдим этади.

Умуман олганда, ўқитиш мураккаб жараён бўлиб, ўқитувчилардан янги истиқболларни қамраб олган ҳолда турли хил муаммоларни ҳал қилишни талаб қилади. Ушбу муаммолар ва истиқболларга мослашиш орқали ўқитувчилар талабалар муваффақиятига ёрдам берадиган динамик ва қизиқарли ўқув муҳитини яратиши мумкин.

Ўқитиш жараёнида қийинчиликлар ва истиқболларни енгиб ўтиш бир нечта стратегияларни ўз ичига олган проактив ёндашувни талаб қилади. Ўқитиш жараёнида қийинчиликлар ва истиқболларни енгишнинг баъзи усуллари:

ўз вақтида ҳисобот тақдим: ўз вақтида ҳисобот тақдим ўқитувчилар талабалар кучли ва заиф томонларини тушуниш ва шунга кўра, уларнинг таълим стратегияси ўзгаришлар қилиш ёрдам бериши мумкин.

Ҳақиқий дунё алоқаларини таъкидланг: ҳақиқий дунё алоқаларини таъкидлайдиган ўқитувчилар талабаларга ўрганаётган нарсаларининг синфдан ташқари ҳаётлари билан боғлиқлигини кўришга ёрдам беради. Бу талабаларга мотивацияни сақлашга ва ўқув жараёнига жалб қилишга ёрдам беради. Ўқитиш

амалиёти ҳақида доимий равишда мулоҳаза юритинг: ўқитиш амалиётини доимий равишда акс эттирадиган ўқитувчилар такомиллаштириш йўналишларини аниқлаб олишлари ва шунга мос равишда тузатишлар киритишлари мумкин. Бу ўқитувчиларга ўқитиш стратегияларида долзарб ва самарали бўлишга ёрдам беради.

Умуман олганда, ўқитиш жараёнида қийинчиликлар ва истиқболларни енгиб ўтиш талабаларни жалб қилиш, иштирок этиш ва фикр-мулоҳазаларни биринчи ўринга қўядиган мослашувчан ва фаол ёндашувни талаб қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Antropova A.I. Pedagogical technologies in teaching English / A.I. Antropova.-2006.
2. Antropova A.I. One hundred questions for yourself and your student / A.I. Antropova. – M.: House of Pedagogy, 1996.
3. Galskova N.D. Modern methods of teaching foreign languages / N.D. Galskova. – M.: Arti-Glossa, 2000.
4. Gez N.I. Methods of teaching foreign languages in secondary school / N.I. Gez, M.V. Lyakhovitsky, A.A. Mirolubov – M.: Higher School, 1982
5. Zimnyaya I.A. Psychology of teaching foreign languages at school / I.A. Winter. – M.: Education, 1991.
6. Kovalevsky M.T. Some ways to increase the effectiveness of training // M.T. Kovalevsky, – Institute of Nuclear Sciences, 1965, No. 1
7. Korneva L.P. Foreign languages at school / L.P. Korneva. – M.: Education, – 2006.
8. Maslyko E.A. Handbook for a foreign language teacher / E.A. Maslyko. – Mn.: Higher School, 2000
9. Mirolubov A.A. Communicative method of teaching foreign language speaking / A.A. Mirolubov. – M.: Education, 1991.
10. Mirolubov A.A. New directions in methods of teaching foreign languages / A.A. Mirolubov, – 1979.